

Περιοδικὰ Ἀνάλεκτα

Biblische Notizen (τεῦχος 163/2014)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ἡ Stephanie Anthonioz ἀναλύει τὸν κατάλογο τῶν ἔθνῶν ποὺ παρατίθεται στὸ Γεν. 10 καὶ ἀναδεικνύει τὴν ἰδεολογία, ἡ ὁποία κρύβεται πίσω ἀπὸ αὐτόν («Espace mondial et idéal nomade dans la Bible»). Ἡ συγγραφέας συζητᾷ ἐκτενῶς τὴς ἰδέες τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ κυρίως στὴ νομαδικὴ ζωὴ τῶν Πατριαρχῶν. Τέλος, προσπαθεῖ νὰ συμβιβάσει δύο φαινομενικὰ ἀντιθετικὰ εἰκόνες, τῆς ὑπόσχεσης γιὰ τὴ γῆ καὶ τῆς νομαδικῆς ζωῆς.

Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Hans-Georg von Mutius σχετικὰ μὲ τὴ μετάφραση καὶ ἔρμηνεία τοῦ Δευτ. 23,21, στοὺς Ο΄ («Die-Zinsgesetzgebung in der Septuaginta zu Deuteronomium 23,21 - Übersetzungs- und Sachprobleme aus nicht drittmittelgestützter Forschungsperspektive»). Ὁ συγγραφέας ἐστιάζει στὴν ἀπόδοση καὶ ἔρμηνεία τῆς φράσης «τῷ ἀλλοτρίῳ ἐκτοκαίεις» καὶ προτείνει μία νέα ἀπόδοση, ἡ ὁποία στηρίζεται στὴ μετέπειτα ραββινικὴ ἔρμηνεία τοῦ στίχου καὶ στὴν ἱστορικὴ πραγματικότητα τῶν πρώτων ἀναγνωστῶν τῆς ἑλληνικῆς μετάφρασης τοῦ κειμένου. Ἡ ἐπόμενη μελέτη εἶναι τὸ πρώτο μέρος μιᾶς ἐκτενέστερης μελέτης τοῦ Friedrich-Emanuel Focken, σχετικὰ μὲ τὰ Β΄ Βασ. 22,1-23,3· 23,21-30 (μασσωρικὸ κείμενο), τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται στὴν εὔρεση τοῦ Βιβλίου τοῦ Νόμου κατὰ τὰ χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ Ἰωσία. Ὁ συγγραφέας συζητᾷ πτυχὲς τῆς ἱστορίας τῆς ἀναθέωσης καὶ τῆς λογοτεχνικῆς κριτικῆς τῶν συγκεκριμένων περικοπῶν.

Ὁ Herbert Migsch, στὴ συνέχεια («Die hebräische Vorlage von Jeremia 42LXX,14a»), συζητᾷ τὸ ἑβραϊκὸ ὑπόβαθρο τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου τοῦ Ἰερ. 35,14^α (Ο΄ 45,14^α) καὶ σημειώνει τὴν ποιοτικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο κειμένων. Τὸ θέμα τῆς ἐπόμενης μελέτης εἶναι ἡ προσωπικότητα τῆς Ἐσθήρ, ὅπως αὐτὴ παρουσιάζεται στὸ ὁμώνυμο βιβλίον («Ester das ist auch Istar. Eine Lesebrille für die hybride Esterfiguration vor dem Hintergrund der altorientalischen Kriegs- und Liebesgöttin»). Ὁ συγγραφέας τῆς, Ludger Hieper, ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ὑβριδικότητα διαδραματίζει σημαντικὸ ρόλο καὶ ἐπιπλέον ἀναδεικνύει τὴ σχέση τῆς ἱστορίας τῆς Ἐσθήρ μὲ ἐκείνην τοῦ Ἰωσήφ ἀλλὰ καὶ τὴς ἐπιδράσεις τῆς ἀρχαίας Ἑγγὺς Ἀνατολῆς σὲ αὐτήν. Ἡ ὀπτική, ποὺ προτείνει ὁ Hieper, εἶναι θεολογικο-πολιτικὴ: ἐλπίδα γιὰ τὴ σωτηρία καὶ ἔμμεση κριτικὴ τῆς ἐξουσίας. Ὁ Michal Wojciechowski, στὴ σύντομη μελέτη ποὺ ἀκολουθεῖ, συζητᾷ τὴ σημασία τῆς λέξης «αἰλουρος» στὸ Βαρούχ 6,21 καὶ μὲ βάση τὴ χρῆση τῆς στοὺς μύθους τοῦ Αἰσώπου καταλήγει ὅτι πρόκειται γιὰ νοφίτσα («Cat or marten? Ailouros in Baruch 6:21[22] and in Aesop's Fables»).

Ἡ ἔρμηνεία τοῦ Α΄ Κορ. 14,34-35 ἀπασχολεῖ τὸν Hans Klein στὴν ἐπόμενη μελέτη («Die Frauen sollen in der Gemeinde still sein (1Kor 14,34). Was ist

gemeint?»). Ὁ συγγραφέας προσπαθεῖ νὰ συμβιβάσει τὶς δύο ἐπικρατοῦσες ἐρμηνεῖες τῆς περικοπῆς· τὸ Α΄ Κορ. 14,33β-36 πρέπει νὰ ἀποδοθεῖ σὲ ἕναν ἄλλο συντάκτη, ὁ ὁποῖος ἐπεξεργάστηκε στὴν Α΄ Κορ. γιὰ νὰ ἀποσταλεῖ σὲ μία διαφορετικὴ κοινότητα καὶ ὁ ὁποῖος γνώριζε τὸ Α΄ Κορ. 11,5 καὶ συμφωνοῦσε μὲ αὐτό. Σὲ αὐτὴν τὴν περίπτωση, ἡ ἐντολὴ στὶς γυναῖκες νὰ σιωπάσουν ἀφορᾷ στὴ συστολή, τὴν ὁποία πρέπει αὐτὲς νὰ ἐπιδεικνύουν ὅταν οἱ ἄνδρες συζητοῦν τὶς προφητικὲς μαρτυρίες. Στὴ συνέχεια, ὁ Thomas Witulski ἐπανέρχεται στὸ δύσκολο ζήτημα τοῦ σύντομου τέλους τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου καὶ ἐξετάζει κατὰ πόσο οἱ στίχοι 1-8 εἶναι τὸ ἀρχικὸ τέλος τοῦ εὐαγγελίου («Ein Evangelium ohne Eriphanieerzählungen?! Mk 16,1-8 als ursprünglicher Schluss des Markusevangeliums - Teil 1»). Στὸ τρέχον τεῦχος δημοσιεύεται τὸ πρῶτο μέρος τῆς μελέτης.

Καὶ ἡ ἐπόμενη μελέτη ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο μέρος μιᾶς ἐκτενέστερης μελέτης τοῦ Heiko Wojtkowiak σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο πὸς ὁ Ernst Käsemann παρουσιάζει τὸν Παῦλο στὸ ἔργο του («Unter der Herrschaft Christi. Ernst Käsemanns Paulusverständnis: Konstanten und Entwicklungen - Teil 1»). Ἡ τελευταία μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους εἶναι τοῦ Boris Paschke καὶ ἔχει ὡς θέμα τὴν τὸν χριστομονισμό τῶν ἀπόκρυφων Πράξεων Ἰωάννου («Christomonism? A narrative-critical Analysis of two Prayers to God the Father in the Apocryphal Acts of John»). Ὁ συγγραφέας ἐστιάζει τὴν ἀνάλυσή του στὸ κεφ. 90 τῶν Πράξεων Ἰωάννου καὶ καταλήγει ὅτι καὶ αὐτὸ συμφωνεῖ μὲ τὶς χριστομονιστικὲς τάσεις πὸς ἀπαντοῦν ἄλλοῦ στὸ κείμενο.

Biblische Notizen (τεῦχος 164/2015)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ὁ Jeremy Corley ἀναζητᾷ στὸ βιβλίο τῆς Σοφίας Σειράχ κύρια στοιχεῖα προσδιορισμοῦ τῆς ταυτότητας (τὴν ἔννοια τοῦ ἔθνους, τοῦ πολιτισμοῦ, μὲ ἔμφαση στὴ γλῶσσα καὶ τὴν ἱστορία καὶ τῆς θρησκείας) («Elements of Jewish Identity in Ben Sira»). Καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Σοφία Σειράχ εἶναι ἐκεῖνο τὸ βιβλίο στὸ ὁποῖο γίνεται σαφέστερη ἀναφορὰ στὴν ἔννοια τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους. Ἐπιπλέον, ἐνῶ συχνὰ ἀναφέρεται στὸ Ναὸ καὶ στὴ σημασία του, ἀπουσιάζουν σημαντικὲς πτυχὲς τῆς Ἰουδαϊκῆς halakhah.

Ὁ James Aitken, στὴ συνέχεια («Why is the Giraffe Kosher? Exoticism in Dietary Laws of the Second Temple Period»), ἐξετάζει, γιὰτί ἡ καμπλοπάρδαλις συμπεριλαμβάνεται μεταξὺ τῶν ζώων πὸς εἶναι καθαρὰ στὴ μετάφραση τῶν Ὁ. Καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι τόσο ἐκεῖνη ὅσο καὶ ἄλλα ζῶα πὸς ἀναφέρονται στοὺς σχετικὸς καταλόγους τοῦ Δευτερονομίου στὴ μετάφραση τῶν Ὁ, συμπεριλαμβάνονται ἐξαιτίας τοῦ ἐξωτικοῦ τους χαρακτῆρα καὶ ὄχι ἐπειδὴ πραγματικὰ χρησιμοποιοῦνταν πρὸς βρῶσιν. Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τῆς Kristin De Troyer ἐξετάζει τὸν τρόπο πὸς περιγράφεται ἡ Ἀπάμη, ἡ παλλακίδα τοῦ Δαρείου, ἡ ὁποία μέσα στὸ γενικότερο πλαίσιο τῆς περιγραφῆς τῶν σχέσεων ἐνὸς ἄνδρα καὶ ἐνὸς βασιλέα μὲ μία γυναῖκα, στὸ βιβλίο τοῦ Α΄ Ἐσδρα («“A Man Leaves his Own Father ...” - On Relationships in 1 Esdras»). Ὁ τρόπος πὸς παρουσιάζεται ἡ

Ἄπαμν, περιέχει ἀρκετὲς διακειμενικὲς ἀναφορὲς σὲ ἄλλα βιβλικά παραδείγματα γυναικῶν καὶ λειτουργεῖ ὡς παράδειγμα πρὸς ἀποφυγὴν γιὰ κάθε καλὸ Ἰουδαῖο βασιλιά.

Ἡ Nuria Calduch-Benages ἐξετάζει στὴν ἐπόμενη μελέτη («The Name of the Beloved City in Baruch 4:5 - 5:9»), τὴ σημασία τοῦ ὀνόματος τῆς Ἱερουσαλήμ στὸ τελευταῖο μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ Βαρούχ (4,5-5,9). Παρατηρεῖ ὅτι τὸ οὐσιαστικὸ *sem* δηλώνει τὴν ἰδιαίτερη σχέση μεταξὺ αὐτοῦ ποὺ δίνει τὸ ὄνομα καὶ ἐκείνου ποὺ τὸ ἀποκτᾷ. Ἡ συγγραφέας ἀξιοποιεῖ αὐτὴ τὴ διαπίστωση προκειμένου νὰ διερευνήσει τὴ σημασία ποὺ ἔχουν τὰ ὀνόματα στὴν Ἰουδαϊκὴ παράδοση, καθὼς καὶ τὴν ἰδιαίτερη σημασία ποὺ ἀποκτᾷ τὸ ὄνομα τῆς Ἱερουσαλήμ. Μὲ ἀφορμὴ τὸ χωρίο Σοφ. Σολ 2,15 ὁ Friedrich Reiterer συζητᾷ στὴ συνέχεια τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ συμβάλλουν στὴν κατασκευὴ ταυτότητας (γλῶσσα, ἐκπαίδευση, ἥθη καὶ ἔθιμα) καὶ διαπιστώνει πὼς ἰσχύουν τὰ ἴδια σήμερα ὅπως καὶ στὸν κόσμον τῆς Σοφίας Σολομῶντος («“In Fact his Life is Unlike that of Others” (Wisd 2:15). Retaining Identity in a Context of Social Diversity»).

Στὴ συνέχεια, ἡ Renate Egger-Wenzel διερευνᾷ τοὺς τρόπους, μὲ τοὺς ὁποίους κάποιος μπορεῖ νὰ γίνῃ μέλος τῆς Ἰουδαϊκῆς κοινότητας σύμφωνα μὲ τὸ βιβλίο τοῦ Τωβίτ («Acceptance into the Jewish Community in the Book of Tobit: Conversion and Circumcision»). Καταλήγει στὸ συμπέρασμα πὼς μολονοὶ οἱ δύο κύριοι τρόποι, δηλαδὴ ἡ μεταστροφή καὶ ἡ περιτομή, δὲν καταλαμβάνουν κεντρικὴ θέση στὸ βιβλίο, ὡστόσο στὸ κείμενον γίνεται συχνὰ μνεία σὲ διάφορους δείκτες τῆς Ἰουδαϊκῆς ταυτότητας, καὶ ποὺ προφανῶς ἀνικατοπιρῶν τὸ *Sitz im Leben* τῶν Ἰουδαίων τῆς διασποράς. Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Stefan Reif διερευνᾷ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο οἱ ραββίνοι τῶν τριῶν πρώτων μ.Χ. αἰῶνων κατανοοῦν τὴν Ἰουδαϊκὴν ταυτότητα καὶ μάλιστα σὲ σχέση πρὸς τὸν Νόμον, τὴ λατρεία, τὴν πράξη, τὴ γῆ τοῦ Ἰσραήλ, τὴ μετὰ θάνατον ζωὴ καὶ τὴ σχέση πρὸς τοὺς ἄλλους πολιτισμοὺς («On Some Issues of Identity Facing the Early Rabbis»).

Early Christianity (τόμος 5, τεῦχος 4/2014)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Hans Forster ἐξετάζει τὸν τρόπο ποὺ χρησιμοποιεῖται ὁ ὄρος «γραφές» στὸ Ἰω. 20,8-9, ὅπου φαίνεται ὅτι ὑπάρχει μία ἀντίθεση ὅσον ἀφορᾷ στὴν πίστη τοῦ «ἄλλου μαθητῆ» («Schrift und Schriftverständnis in Joh 20,8f»). Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι προκειμένου νὰ κατανοηθεῖ ἡ φαινομενικὰ ἀντιθετικὴ δήλωση θὰ πρέπει νὰ ληφθεῖ ὑπ' ὄψιν ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο κατανοεῖται ὁ ὄρος «γραφές» μέσα στὸ τέταρτο εὐαγγέλιον γενικότερα.

Ὁ τρόπος ὀργάνωσης καὶ κυρίως οἱ οἰκονομικὲς πτυχὲς τῆς ζωῆς τῶν παύλειων κοινοτήτων ἀποτελοῦν τὸ θέμα τῆς μελέτης τῶν Richard Last καὶ Sarah Rollens ποὺ ἀκολουθεῖ («Accounting Practices in P. Tebt. III/2 894 and Pauline Groups»). Οἱ συγγραφεῖς παρουσιάζουν τὸν πάπυρον P. Tebt. III/2 894, ὁ ὁποῖος ἀφορᾷ στὴν ὀργάνωση ἑνὸς ἑλληνιστικοῦ λατρευτικοῦ θιάσου καὶ ἀναφέρεται σὲ οἰκονομικὲς ὑποχρεώσεις τῶν μελῶν ὅσον ἀφορᾷ στὰ κοινὰ δεῖπνα καὶ σὲ τακτικὲς

εἰσφορῆς. Στὴ συνέχεια οἱ συγγραφεῖς ἀξιοποιοῦν αὐτὲς τὶς πληροφορίες καὶ διερευνοῦν κατὰ πόσο τὰ μέλη τῶν παύλειων κοινοτήτων κατέβαλλαν εἰσφορῆς σὶς τοπικὲς τοὺς κοινότητες καὶ ἂν καί τι τοιοῦτο εἶχε ἐπιπτώσεις στὴν ἱεραρχικὴ δομὴ τῆς κοινότητας.

Ὁ Markus Öhler, στὴ συνέχεια, ἐξετάζει τὴ στενὴ σχέση μεταξὺ θυσιῶν καὶ κοινῶν δεῖπνων στὸ πλαίσιο τῆς ζωῆς τῶν θιάσων τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ κόσμου καὶ συζητᾷ τὴ σημασία πὺδ μπορεῖ αὐτὸ νὰ ἔχει γιὰ τὴ μελέτη τῶν χριστιανικῶν εὐχαριστιακῶν συνάξεων («Cultic Meals in Associations and the Early Christian Eucharist»). Στὸ πρῶτο μέρος τῆς μελέτης ὁ συγγραφεὺς ὑπογραμμίζει τὴ σημασία πὺδ εἶχαν οἱ θυσίαι σὶς συνάξεις τῶν θιάσων καὶ στὴ συνέχεια ἐξετάζει μέσα ἀπὸ τὶς πηγὲς τὴ χρῆση εἰδωλοθύτων στὰ δεῖπνα τῶν θιάσων. Τέλος, παραθέτει ἀρχαῖες μαρτυρίες πὺδ βεβαιώνουν τὴ χρῆση ὡς προσφορῆς θυσιῶν τοῦ οἴνου, τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ κρέατος. Μὲ βάση τὰ στοιχεῖα πὺδ προκύπτουν ἀπὸ τὴν παραπάνω διερεύνηση ὁ Öhler προτείνει μίαν νέα ἀξιολόγηση τῶν ἀρχαίων χριστιανικῶν μαρτυριῶν πὺδ ἀφοροῦν στὰ κοινὰ δεῖπνα (Α΄ Κορ 10,16-21· Διδαχὴ 14,1-3· Ἰουστίνου, Διάλογος 41,3).

Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τῆς Beatrice Wyss σχετικά μὲ τὴ χρῆση τοῦ ὄρου σοφιστῆς κατὰ τὸν 2^ο αἰ. μ.Χ. («Der gekreuzigte Sophist»). Ὁ ὄρος ἀποκτᾷ ἀρνητικὸ νόημα ὄχι μόνο στὸ πλαίσιο τῆς ἀντιπαράθεσης χριστιανῶν καὶ ἐθνικῶν ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικὰ σὲ χριστιανικοὺς καὶ εἰδωλολατρικοὺς κύκλους. Μέσα στὸ πλαίσιο αὐτῶν τῶν ἀντιπαράθεσεων θὰ πρέπει νὰ κατανοηθεῖ καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὸν Λουκαϊανὸ ὡς «ἐσταυρωμένου σοφιστῆ».

Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Trevor Thompson παρουσιάζει μίαν σειράν παπυρολογικῶν ἐργαλείων χρήσιμων γιὰ τὴ μελέτη τοῦ ἀρχέγονου Χριστιανισμοῦ, τὰ ὁποῖα προσφέρονται στὸ διαδίκτυο («Online Papyrological Resources for the Study of Early Christianity»).

Berliner Theologische Zeitschrift (τόμος 32, τεῦχος 1/2015)

Τὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἀφιερωμένο στὴν ἀσκηση καὶ τὴ σημασία του στὸν ἀρχαῖο καὶ σύγχρονο χριστιανισμό. Στὴν πρώτη μελέτη ὁ Oliver Freiburger ἐξετάζει τὴν ἀκαδημαϊκὴ χρῆση τοῦ ὄρου «ἀσκηση» καὶ τοὺς ποικίλους ὀρισμοὺς πὺδ δόθηκαν σὲ αὐτὴν («Askese als Begriff. Substanzielle, funktionale und diskursive Perspektiven»). Αὐτοὶ οἱ ὀρισμοὶ - ἐννοιολογικοὶ, λειτουργικοὶ καὶ μὲ βάση τὴν ἀνάλυση τοῦ λόγου - ἀναδεικνύουν διαφορετικὲς πτυχὲς τῆς ἀσκησης καὶ λειτουργοῦν συμπληρωματικὰ μεταξὺ τους.

Ὁ Hans-Christoph Askani, στὴ συνέχεια, ἀναζητᾷ ἐκεῖνες τὶς κατηγορίες πὺδ συμβάλλουν στὴν καλύτερη κατανόηση τοῦ φαινομένου τῆς ἀσκησης («Dominum deum diligere tota vita. Die Askese - ein Versuch, sie zu verstehen»). Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Peter Gemeinhardt, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει πτυχὲς τῆς μοναστικῆς ζωῆς, ὅπως αὐτὲς ἀποτυπώνονται στὴ μοναστικὴ γραμματεία τοῦ 4^{ου} καὶ 5^{ου} αἰ. («Wie der Fisch ins Meer, so muss der Mönch ins Kellion eilen. Die Anfänge der Wüstenaskese

im spatantiken Ägypten»). Ο συγγραφέας εστιάζει κυρίως την προσοχή του στα *Ἀποφθέγματα Πατέρων*, καθώς και στον *Βίο Ἀντωνίου* τοῦ Μ. Ἀθανασίου. Ἀπὸ αὐτὰ προκύπτει ὅτι ἡ ἄσκηση εἶναι μία ἐμπειρία Θεοῦ, ἡ ὁποία ὅμως γρήγορα προκάλεσε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἀνθρώπων ποὺ δὲν ἀκολούθησαν τὴ μοναχικὴ ζωὴ.

Ἡ μοναχικὴ ζωὴ στὴν Λυκαονία κατὰ τὸν 3^ο ἕως καὶ τὸν 5^ο αἰ. εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τῆς Christiane Zimmermann ποὺ ἀκολουθεῖ («Überall Asketinnen und Asketen? Eine Spurensuche in Lykaonien»). Ἡ συγγραφέας παρουσιάζει κυρίως τὸ ἐπιγραφικὸ ὕλικὸ τῆς περιοχῆς, τὸ ὁποῖο βεβαιώνει τὴν ποικιλία καὶ τὴ δράση τῶν ὁμάδων ἀσκητῶν στὴ Λυκαονία. Ἀπὸ τίς πηγές προκύπτει ὅτι ἡ δράση αὐτῶν τῶν ὁμάδων ἦταν περιορισμένη, καθὼς ἀπὸ τὸν 5^ο αἰ. καὶ ἔξῃς διώκονται μὲ τὴν κατηγορίαν τῆς αἵρεσης. Ἡ ἐπόμενη μελέτη ἔχει ὡς θέμα τὴν ἀνάπτυξη μιᾶς χριστιανικῆς τοπογραφίας τῶν Ἁγίων Τόπων κατὰ τὸν 4^ο αἰ. («“Gott will, dass wir reisen”. Motive zur Entwicklung einer christlichen Topographie im 4. Jahrhundert»). Ὁ συγγραφέας τῆς, Andreas Müller, παρουσιάζει τὸ σχετικὸ ἔργο τοῦ Εὐσεβίου Καισαρείας καὶ τοῦ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων καὶ τὸ ἐντάσσει μέσα στὴν ἱστορικὴ του συνάφεια, δηλαδὴ στὸ πρόγραμμα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἀνάδειξης τόπων σημαντικῶν γιὰ τὴ χριστιανικὴ πίστη, καθὼς καὶ στὴν ἐχθρική πρὸς τὴν χριστιανικὴ Ἐκκλησία πολιτικὴ τοῦ Ἰουλιανοῦ.

Οἱ Patrick Heiser καὶ Christian Kurrat ἐξετάζουν στὴν ἐπόμενη μελέτη τὸ φαινόμενο τῶν προσκυνημάτων μὲ ἀφορμὴ τὴ διαδρομὴ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τῆς Κομποστέλα (El Camino de Santiago). Καταλήγουν ὅτι ἡ προτίμηση τέτοιων προσκυνημάτων συνδέεται μὲ τίς περιόδους προσωπικῆς ἢ κοινωνικῆς κρίσης καὶ ὅτι κύρια χαρακτηριστικὰ τοὺς εἶναι ἡ ἄσκηση, τὸ κοινωνικὸ πνεῦμα καὶ τὸ αἶσθημα ὑπέρβασης. Ἔτσι ἀποτελοῦν ἕνα συνδυασμὸ προσωπικῆς ἐμπειρίας καὶ ἐκκλησιαστικῆς παράδοσης («Pilgern zwischen individueller Praxis und kirchlicher Tradition»). Ἡ σημασία τῆς ἄσκησης στὴ λουθηρανικὴ παράδοση εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τῆς Corinna Dahlgrün, ποὺ ἀκολουθεῖ («Die Übung des guten Lebens. Praktisch-theologische Aspekte der Askese in lutherischer Sicht»). Ἡ λουθηρανικὴ θεολογία ἀνιλαμβάνεται τὴν ἄσκηση ὡς προετοιμασία, ἀποχὴ καὶ κυρίως πνευματικὴ ἄσκηση καὶ τὴ θεωρεῖ σημαντικὴ στὴ ζωὴ τῶν πιστῶν.

Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Hanns Christof Brennecke μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐπαναφορὰ ἑνὸς πορτραίτου τοῦ Hans Lietzmann στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Humboldt συζητᾷ τὴν κατάστασιν ποὺ ἐπικρατοῦσε στίς θεολογικὰς σπουδὰς στὴν Ἀνατολικὴ Γερμανία στὴ δεκαετία τοῦ 1960 («Odyssee eines Bildes oder die etwas anderen Erinnerungen eines Berliner Theologiestudenten an das Jahr 1968. Odyssee eines Bildes oder die etwas anderen Erinnerungen eines Berliner Theologiestudenten an das Jahr 1968»).

Zeitschrift für Theologie und Kirche (τόμος 112, τεῦχος 1/2015)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους τοῦ περιοδικοῦ ὁ Martin Schott συζητᾷ τὴν ἱστορίαν τῆς σὺνταξης τοῦ 12^{ου} κεφαλαίου τοῦ βιβλίου τοῦ Ὠσνέ («Die

Jakobpassagen in Hosea 12»). Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ὁ ἀρχαῖος πυθῖνας τοῦ κεφαλαίου βρίσκεται στίς προ-δευτερονομιστικὲς αἰτιάσεις καὶ σὴν καταδίκη τοῦ Ἰεφραΐμ, ἐνῶ οἱ ἀναφορὲς στὸν Ἰακώβ εἶναι μεταγενέστερες προσθήκες καὶ στηρίζονται στίς ἀρχαῖες παραδόσεις γιὰ τὸν Ἰακώβ.

Ὁ Ohme Heinz, σὴ συνέχεια, ἐξετάζει τὰ κίνητρα ὅσων ἀντιτάχθηκαν σὴν θρησκευτικὴ πολιτικὴ τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς τῆς Κωνσταντινούπολης σὴ διάρκεια τῶν χριστολογικῶν συζητήσεων τοῦ 7^{ου} αἰ. («Die Bedeutung der Geschichtstheologie im monenergetisch-monotheletischen Streit des 7. Jahrhunderts»). Ἐπισημαίνει τὴν ἐπίδραση ποῦ ἄσκησε ἡ ἀποκαλυπτικὴ ἑρμηνεία τοῦ Σωφρονίου Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ Μαξίμου Ὁμολογητοῦ σὴν κατανόηση τῶν ἀραβικῶν ἐπιδρομῶν ὡς θείας τιμωρίας ἐξαιτίας τῆς υἰοθέτησης τοῦ μονοθελητισμοῦ καὶ τοῦ μονοενεργητισμοῦ. Τέλος, παρατηρεῖ ὅτι ἡ θεολογία τοῦ Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου συνέβαλε σὴν ἑρμηνεία τῆς ἀντιπαράθεσης ἡ ὁποία ἰσχύει μέχρι καὶ σήμερα. Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Anselm Schubert σχετικὰ μὲ εἰσαγωγή τοῦ ράσου ὡς διπλωτικοῦ ἐνδύματος τῶν προτεσταντῶν παστῶρων σὴν Πρωσσία στὰ 1811 («Des Königs schwarzer Rock. Der evangelische Pfarrertalar zwischen preußischen Reformen und Neukonfessionalismus»). Ὁ συγγραφέας τὴν ἐνιάσσει μέσα σὴν τάση ποῦ ἐπικρατεῖ αὐτὴν τὴν ἐποχὴ σὴν Εὐρώπη γιὰ τὴν υἰοθέτηση ἐπίσημου ἐνδύματος γιὰ τὸν κλῆρο. Ἡ Πρωσσία ἀκολουθῶντας τὸ παράδειγμα τοῦ Ναπολέοντα ἐπιβάλλει στοὺς πάστορες ἐνδυμα τὸ ὁποῖο ἀκολουθεῖ τὸ πρότυπο τοῦ ράσου τῶν Οὐγενότων καὶ τὸ παράδειγμά της ἀκολουθοῦν, σὴ συνέχεια, ὁ Βυττεμβέργη καὶ ἡ Βαυαρία.

Ἡ σπουδαιότητα τῆς ἐσχατολογίας ὡς μέρους τῆς χριστιανικῆς θεολογίας ἀποτελεῖ τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ Dietz Lange, ποῦ ἀκολουθεῖ («Die Notwendigkeit der Eschatologie»). Ὁ συγγραφέας σκιαγραφεῖ τίς βασικὲς γραμμὲς μιᾶς ἐσχατολογίας ποῦ συνδέεται μὲ τὸν σιαυρό, ἀναλβε τὴν ὄντολογικὴ σχέση μεταξὺ χρόνου καὶ αἰωνιότητας, ὑπογραμμίζει τὴ σημασία τῆς ἐσχατολογίας καί, τέλος, συζητᾷ τίς δύο ἐναλλακτικὲς, τῆς ἀποκατάστασης τῶν πάντων καὶ τῆς αἰώνιας κρίσης. Ὁ Georg Raatz, τέλος, συζητᾷ τὴν ἀξιοποίηση τῆς διδασκαλίας περὶ γάμου τοῦ Λουθήρου σὴ συζήτηση ποῦ ἔλαβε πρόσφατα χώρα σὸ Συμβούλιο γιὰ τὴ στήριξη τοῦ οἰκογενειακοῦ προγραμματισμοῦ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας («Luthers Ehekonzept. Eine geschichtshermeneutische Rekonstruktion im Kontext der Debatte um die Orientierungshilfe des Rates der EKD zur Familie [2013]»). Ὑποστηρίζει ὅτι οἱ ὁποῖες ἀναφορὲς τόσο στὸν Λούθηρο ὅσο καὶ στίς ὑπόλοιπες πηγὲς τῆς Μεταρρύθμισης πρέπει νὰ στηρίζονται σὲ μία ἱστορικὴ ἑρμηνεία αὐτῶν τῶν κειμένων καὶ χρησιμοποιεῖ ὡς παράδειγμα τὸν γάμο.

Neue Zeitschrift für Systematische Theologie und Religionsphilosophie (τόμος 57, τεῦχος 1/2015)

Ἡ ἀνανέωση τῆς σύγχρονης φιλοσοφικῆς θεολογίας εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ Holm Tetens («Der Gott der Philosophen Überlegungen zur Natürlichen

Theologie»). Έκκινώντας από τη διαπίστωση ότι ο Θεός δεν αποτελεί πλέον θέμα της φιλοσοφικής σκέψης ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι μία επιστροφή στη φιλοσοφική θεολογία απαιτεί μία μετά-κριτική της κριτικής της μεταφυσικής, καθώς επίσης μία κριτική της φυσιοκρατίας, ή όποια επικρατεί στη σύγχρονη φιλοσοφική σκέψη.

Ο Paul Allen, στη συνέχεια, συζητά την έννοια της άμαρτίας στη συνάφεια της φυσικής θεολογίας και υπό το φως της αντιπαράθεσης των Barth και Brunner («Sin and Natural Theology: An Augustinian Framework Beyond Barth»). Μία σύγχρονη αντίληψη της άμαρτίας θα έκλινε προς την θέση του Barth απαλλαγμένη όμως από τη θέση του ότι η άμαρτία είναι τίποτε. Από την άλλη, ο Brunner ακολουθεί τον αυγουστίνειο όρισμό της άμαρτίας ως παραδόξου. Λαμβάνοντας τα παραπάνω υπ' όψη ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι η άμαρτία είναι άδικη πράξη τουλάχιστον σε μία ανθρωπολογική προοπτική. Κατά τη γνώμη του μία θεολογική τοποθέτηση για την άμαρτία στο πλαίσιο της φυσικής θεολογίας συμπληρώνει τα δόγματα της δημιουργίας, της έκλογής και της καταλλαγής και συμφωνεί και με τα πορίσματα των φυσικών επιστημών.

Στην επόμενη μελέτη ο Stefan Dienstbeck συζητά κριτικά την ύστερη φάση του έργου του φιλοσόφου Paul Tillich («Von der Sinntheorie zur Ontologie. Zum Verständnis des Spätwerks Paul Tillichs»). Ο συγγραφέας θέτει το ερώτημα κατά πόσο το πρώιμο έργο του φιλοσόφου μπορεί να θεωρηθεί υψηλότερης ποιότητας, όπως συνήθως υποστηρίζεται, και εξετάζει το σύνολο της συγγραφικής παραγωγής του ως μία ένότητα. Ακολουθεί η μελέτη του Gorazd Andrejč, ο οποίος διερευνά κατά πόσο η κατανόηση της θρησκευτικής πίστης από τον Wittgenstein μπορεί να συνδυαστεί με την θέση του Tillich για την υπαρξιακή/θρησκευτική αμφιβολία («Reading Wittgenstein [on Belief] with Tillich [on Doubt]»). Ο συγγραφέας υπογραμμίζει, πρώτον, ότι η κατανόηση της θρησκευτικής πίστης ως βαθιάς βεβαιότητας μίας γραμματικής παρατήρησης αφήνει περιθώρια για την αμφιβολία. Επιπλέον, η θέση του Tillich ότι η αμφιβολία είναι έγγενής στη θρησκευτική πίστη μπορεί να εμπλουτίσει τη θέση του Wittgenstein για την θρησκευτική πίστη. Καταλήγει ότι αντίθετα από ό,τι υποστηρίζεται, η σκέψη των δύο στοχαστών μπορεί να συνδυαστεί δημιουργικά.

Ο Olli-Pekka Vainio, στην επόμενη μελέτη, συζητά τον τρόπο που ο Λούθηρος χρησιμοποιεί διάφορες φιλοσοφικές θεωρίες στο μέτρο που αυτές έξυπνητούν τη θρησκευτική του επιχειρηματολογία («Martin Luther on Perception and Theological Knowledge»). Μολονότι ο Λούθηρος δεν ακολουθεί ένα συγκεκριμένο φιλοσοφικό σύστημα με συνέπεια, μπορούμε να διαπιστώσουμε τους τρόπους με τους οποίους αξιοποιεί διαφορετικές φιλοσοφικές θεωρίες της αρχαιότητας και του Μεσαίωνα. Οί Maxim Pylajew και Konstantin Antonow εξετάζουν, στη συνέχεια, τους τρόπους με τους οποίους κατανοήθηκε το ιερό κατά τον 20^ο αί. («Die Kategorie des Heiligen in der Religionsphänomenologie, Theologie und Philosophie des 20. Jahrhunderts»). Διακρίνουν τέσσερις τέτοιους τρόπους: α)

ὕπὸ τὸ πρῶσιμα τῆς κλασσικῆς καὶ σύγχρονης φαινομενολογίας τῆς θρησκείας, β) ὕπὸ τὸ πρῶσιμα τῆς φαινομενολογικῆς φιλοσοφίας, γ) τῆ φιλοσοφικῆ-θεολογικῆ προσέγγιση καὶ δ) μία τάση ποὺ ἀναπτύχθηκε κυρίως στὸ πλαίσιο τῆς ρωσικῆς φιλοσοφίας τοῦ 19^{ου} αἰ. καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20^{ου} αἰ. καὶ κατανοεῖ τὸ ἱερό μὲ ἕναν τρόπο παρόμοιο μὲ ἐκεῖνον τῆς φαινομενολογικῆς φιλοσοφίας. Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους ἡ Dorota Brylla ἐξετάζει τὴν πιθανὴ προέλευση δύο χειρογράφων τοῦ Salomon Maimon, τὰ *Taalumot Chochma* καὶ *Cheshek Shlomo* («Zur möglichen Herkunft von zwei erhalten gebliebenen Manuskripten Salomon Maimons: Taalumot Chochma und Cheshek Shlomo»).

Vigiliae Christianae (τόμος 69, τεῦχος 1/2015)

Ὁ Geoffrey Dunn στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ἐξετάζει τρεῖς ἀναφορὰς στὸν Κασσιανὸ στὸ ἔργο τοῦ Παλλαδίου καὶ σὲ ἐκεῖνο τοῦ Ἰννοκετίου Α' («Cassian in Syria?: The Evidence of Innocentii»). Καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι στὴν περίπτωση τῆς μαρτυρίας τοῦ Παλλαδίου καὶ στὴ μία ἀπὸ τὶς δύο τοῦ Ἰννοκετίου πρόκειται γιὰ τὸν Ἰωάννη Κασσιανό. Δὲν ἰσχύει ὁμως τὸ ἴδιο γιὰ τὸ πρόσωπο ποὺ μεσολαβεῖ μεταξὺ Ρώμης καὶ Ἀντιόχειας τὸ 414 καὶ τὸ ὁποῖο ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Ἰννοκένιο σὶς ἐπιστολὰς τοῦ 19 καὶ 20.

Στὴ συνέχεια, ἡ Alice Whealey ἐξετάζει τὰ διάφορα ἑλληνικὰ ἀποσπάσματα, τὰ ὁποῖα ὁ Νικήτας Ἡρακλείας ἀποδίδει στὸ ἔργο *Θεοφάνεια* τοῦ Εὐσεβίου Καισαρείας («The Greek Fragments attributed to Eusebius of Caesarea's Theophania»). Ἡ σύγκριση μὲ τὴ συριακὴ μετάφραση τοῦ ἔργου ὁδήγησε στὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ προέρχονται στὴν πραγματικότητα ἀπὸ κάποιον ἔργο τοῦ Εὐσεβίου Ἐμέσης. Ἡ συγγραφέας, ὡστόσο, ὑποστηρίζει ὅτι δύο ἀπὸ αὐτὰ πρέπει νὰ προέρχονται ἀπὸ τὸν Εὐσέβιο Καισαρείας καὶ ὅτι ἡ συριακὴ μετάφραση εἶναι μία συνειτημημένη ἐκδοχὴ τοῦ πρωτοτύπου ἑλληνικοῦ. Ἡ ἐνότητα τοῦ *Περὶ ἀρχῶν* τοῦ Ὠριγένη ἀπασχολεῖ τὸν Jordan Daniel Wood στὴν ἐπόμενη μελέτη (*Origen's Polemics in Princ 4.2.4: Scriptural Literalism as a Christological-Metaphysical Error*). Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ἡ τριμερὴς διάκριση τοῦ νοήματος τῆς Γραφῆς στὸ 4.2.4 στηρίζεται σὶς μεταφυσικὲς ἀρχὲς τῶν βιβλίων 1-3. Βασικὴ θέση τοῦ Ὠριγένη εἶναι ἡ ἀναλογία μεταξὺ Γραφῆς καὶ ἐνανθρώπησης, τὴν ὁποία ὁ Ὠριγένης χρησιμοποιεῖ ἐναντίον τῶν Μαρκαιονικῶν καὶ τῶν «ἀπλῶν» μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ὁ συγγραφέας καταλήγει στὴν ἐνότητα τοῦ *Περὶ ἀρχῶν*.

Μολονότι τὸ *Διατεσσάρων* τοῦ Τατιανοῦ δὲν διασώζεται, οἱ διαφορὲς προσλήψεις του ἀπὸ ἄλλους συγγραφεῖς μᾶς ὁδηγοῦν σὲ ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Σύριου συγγραφέα. Ὁ Matthew Crawford, στὴ μελέτη ποὺ ἀκολουθεῖ («Reading the Diatessaron with Ephrem: The Word and the Light, the Voice and the Star»), ἐξετάζει ἕνα παράδειγμα ἀπὸ τὸ *Διατεσσάρων* ποὺ παρατίθεται στὸ συριακὸ ὑπόμνημα στὰ εὐαγγέλια τοῦ Ἐφραίμ Νισίβεως. Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ὁ συνδυασμὸς τῶν ἀφηγήσεων γιὰ τὴ γέννηση τοῦ Μαθαίου

καὶ Λουκᾶ μὲ τὸν πρόλογο τοῦ Ἰωάννη ποὺ κάνει ὁ Τατιανὸς συνδέει ἀριστοτεχνικὰ τὸν θεῖο Λόγο μὲ τὴ συνοπτικὴ παράδοση.

Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft (τόμος 127, τεῦχος 1/2015)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ὁ Paul Michael Kurtz παρουσιάζει στοιχεῖα ἀπὸ τὴν ἐπιστολογραφία τοῦ Julius Wellhausen, τὰ ὅποια τοποθετοῦν τὸν βιβλικὸ ἔρευνητὴ καὶ τὸ ἔργο του γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ Ἰσραὴλ στὸ ἱστορικὸ πλαίσιο τῆς ἐποχῆς του («The Way of War: Wellhausen, Israel, and Bellicose *Reiche*»). Ἡ Michaela Bauks, στὴ συνέχεια, συνδέει τὸ δένδρο τῆς γνώσης τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ στὴ Γένεση μὲ τὸ δένδρο τῆς ζωῆς τῶν Παροιμιῶν («Erkenntnis und Leben in Gen 2-3 – Zum Wandel eines ursprünglich weisheitlich geprägten Lebensbegriffs»). Ἡ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι τὸ θέμα τῆς σχετικῆς ἀφήγησης τῆς Γένεσης δὲν εἶναι ἡ ἁμαρτία ἀλλὰ ἡ σχέση γνώσης καὶ ἀνθρώπινης συμπεριφορᾶς ἀπέναντι στὸν Θεό.

Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη Γιάννη Barbiero σχετικὰ μὲ τὴ δομὴ τοῦ Ἰώβ 3 («The Structure of Job 3»). Ὁ συγγραφέας προοιεῖναι τὸ χωρισμὸ τοῦ κεφαλαίου σὲ 3 στροφές: στ. 3-10, στ. 11-19 καὶ στ. 20-26. Ὑποστηρίζει τὴν ἐσωτερικὴ ἐνότητα τοῦ κεφαλαίου καὶ τὴ σχέση του πρὸς τὰ προηγούμενα κεφάλαια. Τέλος, διαπιστώνει τὴν ἀξιοπιστία τοῦ μασωριτικοῦ κειμένου ἐδῶ ἔναντι ἄλλων ἐκδοχῶν τοῦ κειμένου. Ὁ Gard Granerd, στὴ συνέχεια, ἐξετάζει τὴν παράδοση γιὰ τὸ Ναὸ τῆς Ἐλεφαντίνης, ὅπως αὐτὴ διασώζεται στοὺς Ἰουδαϊκοὺς παπύρους τῆς Ἐλεφαντίνης («The former and the future temple of YHW in Elephantine: a traditio-historical case study of ancient Near Eastern antiquarianism»). Παρατηρεῖ ὅτι οἱ πάπυροι διασώζουν διαφορετικὰ στάδια τῆς παράδοσης γιὰ τὸ συγκεκριμένο ναὸ καὶ πληροφοροῦν πῶς οἱ ἀξιωματοῦχοι τῶν Ἀχαιμενιδῶν συνέβαλαν στὴ διαμόρφωση τῶν Ἰουδαϊκῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων.

Στὴν ἐπόμενη μελέτη ὁ Daniel D. Pioske συζητᾷ τοὺς λόγους γιατί τὸ Khirbet Qeiyafa τῆς πρώτης ἐποχῆς τοῦ Σιδήρου δὲν ἀναφέρεται στὴν ἑβραϊκὴ Βίβλο σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς ἴδιας περιόδου καὶ διατυπώνει κάποιες ὑποθέσεις σχετικὰ μὲ τὶς πηγές ποὺ εἶχαν στὴ διάθεσή τους οἱ βιβλικοὶ συγγραφεῖς τοῦ 11^{ου}-10^{ου} αἰ. π.Χ. («Memory and its Materiality: The Case of Early Iron Age Khirbet Qeiyafa and Jerusalem»). Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Edmond L. Gallagher σχετικὰ μὲ τὴ σαμαριτανικὴ Βίβλο καὶ τὴν ἀντιμετώπισή της ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς ὡς ἓνα κείμενο μιᾶς «αἵρεσης» τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ («Is the Samaritan Pentateuch a Sectarian Text?»).

Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους οἱ Jonathan Yogev καὶ Shamir Yona ἀσχολοῦνται μὲ ἓνα λογοτεχνικὸ φαινόμενο ποὺ παρατηρεῖται τόσο σὲ βιβλικά ὅσο καὶ σὲ οὐγαριτικὰ κείμενα, τὴν ἔναρξη δηλαδὴ προτάσεων ἢ ἡμισιχιῶν μὲ τὸ ἴδιο γράμμα («Opening Alliteration in Biblical and Ugaritic Poetry»). Παρατηροῦν τρεῖς διαφορετικοὺς τύπους τοῦ φαινομένου ποὺ ἀντιστοιχοῦν σὲ τρία διαφορετικὰ στάδια ποιητικῆς ἐξέλιξης.

Theologische Zeitschrift (τόμος 70, τεύχος 4/2014)

Ἡ στάση τοῦ Ἰησοῦ ἀπέναντι στις ἐντολές γιὰ τὴν καθαρότητα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Νόμου εἶναι τὸ θέμα τῆς πρώτης μελέτης τοῦ τρέχοντος τεύχους («Jesus berührt das Unreine. Zum spezifischen Heilswirken des Juden Jesus»). Ὁ συγγραφέας τῆς, Edgar Kellenberger, ὑποστηρίζει ὅτι στὶς σχετικὲς ἀφηγήσεις ὁ Ἰησοῦς υἱοθετεῖ τὶς Ἰουδαϊκὲς ἐντολές γιὰ τὴν καθαρότητα, ἀλλὰ διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὶς ἀνιλήψεις τῶν Φαρισαίων. Ἀγγίζοντας τοὺς «ἀκαθάρτους» ἀνθρώπους ὁ Ἰησοῦς μετατρέπει μέσω μιᾶς μεταδοτικῆς ἀγιότητας τὸ ἀκάθαρτο σὲ καθαρό.

Ὁ Torben Plitt, στὴ συνέχεια («“Ist nicht das Kurzere, das Schmucklose, gewöhnlich das Frühere”. Zur Begründung des Gesetzes vom Wachstum der mündlichen Jesusüberlieferung bei Johann Gottfried Herder (1744-1803)»), παρουσιάζει τὶς θέσεις τοῦ J.G. Herder, σημαντικοῦ ἐκπροσώπου τῆς μορφοϊστορίας, ὅσον ἀφορᾷ στὶς προφορικὲς παραδόσεις τοῦ ἀρχέγονου Χριστιανισμοῦ γιὰ τὸν ἱστορικὸ Ἰησοῦ. Στὴν ἐπόμενη μελέτη ὁ Peter Müller παρουσιάζει τὴν ἱστορία τοῦ βίαιου ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Saami ἀπὸ τὸν πρῶτο προτεστάντη βασιλιὰ τῆς Σουηδίας Gustav Wasa καὶ τὶς ἐπιπτώσεις ποὺ εἶχε αὐτὴ ἢ μεταστροφή ὄχι μόνο στὴ θρησκευτικὴ ζωὴ ἀλλὰ καὶ στὸν πολιτισμὸ καὶ στὴν κοινωνία τῶν Saami («Das Verstummen der Zaubertrommeln. Die Zwangschristianisierung des nordeuropaischen Volkes der Saamen und ihre Folgen»).

Ὁ Ulrich Körtner, τέλος, συζητᾷ κριτικὰ τὶς θετικὲς πλευρὲς τῆς θρησκείας καὶ τῆς πνευματικότητας ἀλλὰ καὶ τοὺς πιθανοὺς κινδύνους ποὺ μπορεῖ νὰ κρύβουν καὶ προτείνει τρόπους θεικοῦ συνδυασμοῦ τῆς πνευματικότητας μὲ τὴν ἱατρικὴ («Spiritualität und Medizin. Überlegungen zu ihrem Verhältnis aus theologischer und medizinethischer Sicht»).

*Αἰκατερίνη Τσαλαμπούνη
Ἐπίκουρος καθηγήτρια, Θεολογικὴ Σχολὴ ΑΠΘ*

Σύναξη, τεύχος 133 (Ἰανουάριος-Μάρτιος, 2015)

Τὸ τρέχον τεύχος τοῦ γνωστοῦ θεολογικοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἀφιερωμένο στὴ μέλλουσα νὰ συνέλθει Πανορθόδοξη Σύνοδος στὸ Φανάρι, τὸ 2016. Τὸ ἀφιέρωμα ξεκινᾷ μὲ τὴν ἀναδημοσίευση ἑνὸς κειμένου τοῦ Παναγιώτη Νέλλα, μὲ τίτλο «Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», στὸ ὁποῖο ὁ ἀείμνηστος θεολόγος ἀποσκοπεῖ νὰ συμβάλλει θεολογικὰ στὸ ζήτημα τῆς ἀπὸ δεκαετίες προετοιμαζομένης Συνόδου, μέσα ἀπὸ μία δογματικὴ, κανονικὴ-ποιμαντικὴ προσέγγιση, προτείνοντας μεταξὺ ἄλλων καὶ συγκεκριμένα πρακτικὰ βήματα γιὰ τὴν καλύτερη προετοιμασία τῆς. Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μὲ τίτλο «Τὸ πολιτικὸ καὶ ἡ ἱερότητα ἀνάμεσα στὸ κέντρο καὶ τὴν περιφέρεια. Σκέψεις γιὰ τὸν θεσμὸ τῆς Πενταρχίας ἐν ὄψει τῆς Μεγάλῃ Συνόδου» ὁ π. Ἀντώνιος Πινακούλας ἐξετάζει τὴ λειτουργία τοῦ θεσμοῦ τῆς Πενταρχίας στὴν ἱστορία καὶ στὸ πλαίσιο τῶν σύγχρονων συνθηκῶν ἐν ὄψει μάλιστα τῆς σύγκλισης τῆς Πανορθόδοξῃς τῆς Συνόδου. Στὴ συνέ-

χεια ὁ Δημήτριος Μόσχος μὲ τὸ κείμενό του «Συλλογικὸ χάρισμα, σύνοδοι καὶ ἐνότητι στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας», ἐξετάζει τὸ περιεχόμενο καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ χαρίσματος ὡς ἐκκλησιαστικὴ λειτουργία, τὴ σχέση του μὲ τὴν ἐνότητα στὴ ζωὴ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, στὸ πλαίσιο τοῦ συνοδικοῦ θεσμοῦ στὴν χριστιανικὴ ὑστεροαρχαϊκὴ κοινωνία. Ὁ π. Χριστόφορος Ντ' Ἀλοῦζιο στὸ κείμενό του «Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος: ἀνοικτὰ ἐρωτήματα» ἐπιχειρεῖ νὰ προβληματισεῖ πάνω σὲ ὀρισμένα ἀπὸ τὰ ζητήματα ποὺ ἀποτελοῦν σημεῖο τριβῆς μεταξὺ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως π.χ. τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀτοκέφαλων καὶ αὐτόνομων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, τὴ συμμετοχὴ τῶν αὐτόνομων Ἐκκλησιῶν, τὴ ἀναγνώριση τοῦ προκαθημένου τῆς ἀτοκέφαλῆς Ἐκκλησίας τῆς Τσεχίας καὶ Σλοβακίας, καὶ τὴν διακοπὴ τῆς κοινωνίας μεταξὺ τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Στὴ συνέχεια τὸ περιοδικὸ φιλοξενεῖ τὶς ἀπαντήσεις ποὺ ἔδωσαν θεολόγοι καὶ στοχαστὲς (Ἀθανάσιος Βλέτσος, Σταῦρος Γιαγκάζογλου, Χρῆστος Γιανναράς, π. Νικόλαος Λουδοβίκος, π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, Βασιλικὴ Σταθοκώστα καὶ Χρυσόστομος Σιαμούλης. Τὸ ἀφιέρωμα ὀλοκληρώνεται μὲ τὸ κείμενο τοῦ Θανάση Ν. Παπαθανασίου, μὲ τίτλο «Ἡ χριστιανικὴ νηστεία στὴ μετανεωτερικὴ κοινωνία. Ψηλάφηση κριτηρίων» ἐξετάζει τὸ ζήτημα τῆς νηστείας, ἕνα ἀπὸ τὰ ἰδιαίτερα θέματα τῆς ἐπικείμενης Πανορθόδοξης Συνόδου στὴν θρησκευτικὴ, συμβολικὴ, κοινωνικὴ καὶ ἀνθρωπολογικὴ διάστασή της στὸ πλαίσιο τῆς νεωτερικότητας. Τὸ τεῦχος ὀλοκληρώνεται μὲ τὴ στήλη γιὰ τὸ βιβλίο.

Contacts-Revue Française de l'Orthodoxie, τεῦχος 248, ἔτος LXVI (Octobre-December 2014)

Στὸ τρέχον τεῦχος τοῦ ἱστορικοῦ γαλλόφωνου ὀρθόδοξου θεολογικοῦ περιοδικοῦ φιλοξενοῦνται κείμενα ποὺ ἀφοροῦν στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Εὐχαριστία. Στὸ πρῶτο ἄρθρο μὲ τίτλο «Ecclesiology baptismale», ὁ Paul Meyendorff ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναδείξει τὴ σημασία τοῦ Βαπτίσματος στὴν ἐκκλησιολογία ὡς ἐξισορρόπηση τῆς κυριαρχίας τῆς εὐχαριστιακῆς κατανόησης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος, ἐπισημαίνοντας τὴ θετικὴ συμβολὴ ποὺ θὰ εἶχε ἡ βαπτισματικὴ ἐκκλησιολογία γιὰ τὴν ἐπανεξέταση τῆς θέσης τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴ σχέση τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὶς ἄλλες χριστιανικὲς παραδόσεις. Ἡ Elie Koroïtkoff στὸ μελέτημά της μὲ τίτλο «Repentir, ascèse et Eucharistie» μέσα ἀπὸ μία πλούσια σὲ χρῆση πηγῶν ἱστορικὴ μελέτη ἐξετάζει τὴν ἀνάδυση τῆς εὐχαριστιακῆς συνείδησης, τῆς μετάνοιας καὶ τῆς ἄσκησης στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ ἐντεῦθεν, ἀναδεικνύοντας τὶς ἐκάστοτε ποιμαντικὲς καὶ πνευματικὲς προεκτάσεις γιὰ τὴν ἐποχὴ μας. Ὁ Σταῦρος Γιαγκάζογλου στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «La christologie pneumatique de Jean Zizioulas métropolitaine de Pergame» ἀναδεικνύει τὴ σημασία τῆς πνευματολογικῆς χριστολογίας, ὅπως ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη γιὰ τὴν ἐκκλησιολογία, συζητώντας μεταξὺ ἄλλων τὸ ζήτημα τῆς προτεραιότητας μεταξὺ Χριστολογίας καὶ Πνευματολογίας, τοὺς δύο τύπους Πνευματολογίας, τὴ μεταξὺ τους σύνθεση καὶ

τις ἐκκλησιολογικές, ποιμαντικές καὶ θεολογικές διαστάσεις τῆς σύνθεσης αὐτῆς. Στὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τεύχος μὲ τίτλο «Le role de l'énéque dans l'Église locale en perspective orthodoxe», ὁ Michel Stavrou διερευνᾷ μεταξὺ ἄλλων τὸν κεντρικὸ ρόλο τοῦ ἐπισκόπου στὸ πλαίσιο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, τὸ διπλό, συνοδικὸ καὶ ἱεραρχικὸ χαρακτῆρα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, κ.ἄ. Τὸ τεύχος ὁλοκληρώνεται μὲ τὴ στήλη τῶν Χρονικῶν καὶ τῶν Βιβλιοπαρουσιάσεων.

Sabornost τεύχος, 8 (2014)

Στὸ τρέχον τεύχος τοῦ περιοδικοῦ ποὺ ἐκδίδεται ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Βελιγραδίου (Σερβία), περιλαμβάνονται ἄρθρα ποικίλης ὕλης. Μεταξὺ τῶν πολὺ σημαντικῶν μελετῶν περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἑξῆς: Στὸ ἄρθρο μὲ τίτλο «Κρίση τῆς συνοδικότητας; Ἡ γραφειοκρατικὴ ἀνίληψη τῆς ἐκκλησιολογίας καὶ τὸ πρόβλημα τῆς κοινωνίας καὶ τῆς συνοδικότητας στὴν Ἐκκλησία σήμερα», ὁ Σταῦρος Γιαγκάζογλου ἐπιχειρεῖ μίαν αὐτοκριτικὴ ματιὰ στὴν ἐκκλησιολογικὴ κατάσταση τῆς σύγχρονης Ὁρθοδοξίας, ὅπου παρατηρεῖται συχνά μίαν ἔλλειψη ἐκκλησιολογικῆς αὐτοσυνειδησίας, ἐνῶ ἐπίσης συζητᾶται καὶ τὸ νεωτερικὸ φαινόμενο τῆς αὐτοκεφαλίας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων δικαιοδοσιῶν. Ὁ Zoran Krstic στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Possibilities of Christian Theological Thinking in Postmodernity» ἀφοῦ ἀποτυπῶσει τὴ δύσκολη θέση τοῦ χριστιανοῦ θεολόγου στὴ συγκαιρινὴ συνάφεια, γίνεται συζήτηση γιὰ τὴν «ἐπιστροφή τοῦ ἱεροῦ» στὸ πλαίσιο τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐκκοσμίκευσης καὶ ἀπο-ἐκκοσμίκευσης, καὶ τὴν σχετικὴ συγκρατημένη αἰσιοδοξία γιὰ τὴ δημόσια παρουσία τῆς θεολογίας. Στὴ συνέχεια, στὸ μελέτημα μὲ τίτλο «Anaphora - Exaltation or Offertory?», ὁ Nenad Milosevic ἀποπειρᾶται νὰ συνεξετάσει διαφορετικὲς ὄψεις τοῦ ἴδιου μυστηριακοῦ γεγονότος ποὺ λαμβάνει χώρα στὸ πλαίσιο τῆς Ἐναφορᾶς στὴν Εὐχαριστία. Στὸ ἄρθρο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Τὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ Μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος», ὁ Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης Ζηζιούλας μὲ ἐπίκεντρο τὴ θεολογικὴ σκέψη τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητῆ, ἐξετάζει καταρχὰς τὴ σημασία τῆς ἔννοιας τῆς εἰκόνας, τὸν εἰκονισμὸ τοῦ Θεοῦ (δηλ. τῆς Ἁγίας Τριάδος) στὴ Δημιουργία διὰ μέσου τῶν θείων ἐνεργειῶν, διὰ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ ὁ ὁποῖος συνέχει καὶ ἐνσωματώνει ὀλάκρον τὴν Κτίση, καὶ κυρίως τὸν εἰκονισμὸ τοῦ Θεοῦ, στὴν Ἐκκλησία ἐν Χριστῷ διὰ τῶν χρησιμοποιούμενων συμβόλων. Στὴ συνέχεια ὁ Zlatko Matic, στὸ ἄρθρο του «Primacy on the Church-an official Position of the Russian Orthodox Church and continuation of the orthodox-catholic dialogue» ἀναλύει (καὶ προσφέρει σὲ серβικὴ μετάφραση) τὸ σχετικὸ κείμενο τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας σχετικὰ μὲ τὸ Πρωτεῖο στὴν (παγκόσμια) Ἐκκλησία (2013), στὸν ἀπόηχο τοῦ περίφημου κειμένου τῆς Ραβέννα (2007), ἀπέναντι τοῦ ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ διατήρησε σχετικὲς ἐπιφυλάξεις γύρω ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ διαλαμβάνει τὰ περὶ πρωτείου. Ὁ Zivorad Jankovic στὴ μελέτη του «On the occasion of Dushan's Code», ἐξετάζει τὴν ἱστορία καὶ τὶς παραλλαγὰς τοῦ κειμένου αὐτοῦ. Ὁ Zivojin Andrejic στὸ ἄρθρο του

«Carved Inscriptions and Engraved Writings on the Stone Facades of Virgin Church at the Square Near Zagubica», προσφέρει μία ενδιαφέρουσα επισκόπηση της πλούσιας βιβλιογραφίας σχετικά με τις ἐγχάρακτες ἐπιγραφές και κείμενα που υπάρχουν στην ιστορική αὐτὴ ἐκκλησία τῆς ὑστερομεσαιωνικῆς περιόδου. Ἕνα ἀκόμη ἐνδιαφέρον ἄρθρο προέρχεται ἀπὸ τὸν Joachim Gnllka μὲ τίτλο «The Ministry of Peter - New Testament Foundations», ὅπου ὁ συγγραφέας ἐξετάζει τὶς καινοδιαθηκαικὲς μαρτυρίες σχετικά μὲ τὸ πρωτεῖο τοῦ Πέτρου, μὲ εἰδικὴ ἀναφορὰ στὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιο, ὅπου τὸ πρωτεῖο μαρτυρεῖται μὲ σαφήνεια, ἐνῶ στὸ ἴδιο κείμενο δίνεται ἔμφαση στὴν ἐνδυνάμωση κάθε χριστιανοῦ ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα.

Modern Theology, τεῦχος 2, τόμος 31 (Ἀπρίλιος 2015)

Στὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ φιλοξενοῦνται ἄρθρα ποικίλης ὕλης, ὅπως μεταξὺ ἄλλων τὸ ἄρθρο τῆς Jennifer Martin μὲ τίτλο «The “Whence” and the “Whither” of Balthasar’s Gendered Theology: Rehabilitating Kenosis for Feminist theology», τοῦ Paul Saieg μὲ τίτλο «Reading the Phenomenology of Origen’s Gospel: Towards a Philosophy of Givenness», τοῦ Carl Hudges μὲ τίτλο «“Tehomic” Christology? Tanner, Keller and Kierkegaard on Writing Christ», τοῦ Christopher Insole μὲ τίτλο «A Thomistic Reading of Kant’s Groundwork of the Metaphysics of Morals: Searching for the Unconditioned», καὶ τοῦ David Lantigua μὲ τίτλο «The Freedom of Gospel: Aquinas, Subversive Natural Law, and the Spanish Wars of Religion». Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ πλούσιες καὶ πολὺ ἐνδιαφέρουσες βιβλιοπαρουσιάσεις.

International Journal of Systematic Theology, τεῦχος 2, τόμος 17 (Ἀπρίλιος 2015)

Στὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ φιλοξενοῦνται ἄρθρα ποικίλης ὕλης. Στὸ πρῶτο ἄρθρο μὲ τίτλο «Becoming Human in the Face of God: Gregory of Nyssa’s Unending Search for the Beatific Vision», ὁ Hans Boersma διερευνᾷ μὲ ἀφειρηγία σχετικά κείμενα τοῦ Γρηγορίου Νύσσης τὸν σκοπὸ τῆς τελείωσης τοῦ ἀνθρώπου στὴν προοπτικὴ τῆς θέας τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ. Στὴ συνέχεια ὁ Robert Baylor στὴ μελέτη του μὲ τίτλο «“With Him in Heavenly Realms”: Lombard and Calvin on Merit and the Exaltation of Christ» μελετᾷ τὴ διαφοροποίηση μεταξὺ τῶν δύο μεγάλων δυτικῶν θεολόγων σχετικά μὲ τὸν τρόπο κατανόησης τῆς Ἄνυψωσης τοῦ Χριστοῦ, ἢ ὅποια διαφοροποίηση ὀφείλεται στὸν τρόπο συσχέτισης τῆς θεότητας καὶ τῆς ἀνθρωπότητας στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Aaron Smith στὴ μελέτη του «The Perfection of Glory in Humility: What Karl Bard would have had to say about Redemption», προσπαθεῖ νὰ ἀνασυνθέσει τὴν περὶ Ἀπολυτρώσεως σχετικὴ θεώρηση τοῦ μεγάλου Διαλεκτικοῦ θεολόγου, τὴν ὁποία δὲν πρόλαβε νὰ ἐκθέσει συστηματικὰ στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Δογματικὴ του, ἐπισημαίνοντας μεταξὺ ἄλλων κάποιους βασικοὺς ἄξονες, ὅπως ὅτι ἡ ταπείνωση τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἀποτελεῖ μία αἰώνια πράξη ἢ ὁποία δὲν τίθεται στὸ περιθώριο τὰ ἔσχατα, ἢ ὅτι

ἡ ἀπολύτρωση συνεπάγεται τὴ μειοχὴ τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἐλευθερία καὶ τὸν τρόπο ζωῆς τοῦ Θεοῦ. Στὸ ἄρθρο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Pannenberg, Particularity and Eschatology: Shifting the Debate», ἡ Linn Marie Tonstad ἐξετάζει σὲ ποῖο βαθμὸ διασώζεται ἡ ἰδιαιτερότητα τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως στὸ βαθμὸ ποὺ γιὰ τὸν Γερμανὸ θεολόγο ὁ ἄνθρωπος μεταμορφώνεται περνώντας μέσα ἀπὸ ἓνα καθαρήριο πῦρ, τὸ ὁποῖο καταστρέφει ὅ,τι δὲν εἶναι συμβατὸ μὲ τὸν Θεό. Στὸ ἐπόμενο καὶ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τεύχους, μὲ τίτλο «Raymund Schwager on the Dramatic Justice and Mercy of God», ὁ Benjamin Brown ἐξετάζει τὴ σχετικὴ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐλέους θεώρηση τοῦ Schwager στὸ πλαίσιο τῆς χριστιανικῆς κατανόησης περὶ Κολάσεως, καὶ στὴν προοπτικὴ τῆς σκέψης τοῦ Ἀνσέλμου Κανιερβουρίας.

Νικόλαος Ἀσπρούλης